

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Lausunto kokonaisuudessaan "muut huomiot"-kohdassa.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

-

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

-

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

-

Muut huomiot

Kauhajoen kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumispalveluiden uudistamisesta

Kauhajoen kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Kaupunki pitää kotoutumispalveluiden vaikuttavuutta ja selkeyttä tärkeänä tavoitteena, mutta esitetyt muutokset vapaan sivistystyön rooliin ja rahoitukseen aiheuttaisivat toteutuessaan merkittäviä ongelmia niin kotoutujille, kunnille kuin alueelliselle koulutustarjonnalle.

Kauhajoen kaupungin näkemyksen mukaan esitys vaarantaa kotoutujien yhdenvertaiset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen, heikentää kuntien edellytyksiä vastata lakisääteisiin tehtäviinsä ja uhkaa vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnan jatkuvuutta.

1. Lakisääteisen kotoutumiskoulutustehtävän poistaminen heikentää koulutustarjontaa ja alueellista saavutettavuutta

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi vapaan sivistystyön oppilaitosten lakisääteinen kotoutumista tukeva koulutustehtävä sekä siihen kohdennettu rahoitus. Kauhajoen kaupunki pitää muutosta erittäin ongelmallisena, koska se johtaisi koulutustarjonnan merkittävään supistumiseen erityisesti pienillä ja harvaan asutuilla alueilla.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla — kuten kansanopistoilla — on pitkä kokemus kotoutumiskoulutuksesta ja vahva osaaminen maahanmuuttajien kielen ja perustaitojen opetuksessa. Näiden toimijoiden poistuminen järjestelmästä lisäisi alueellista eriarvoisuutta ja heikentäisi kotoutumisen laatua.

2. Maahanmuuttajien koulutusmahdollisuudet heikkenevät merkittävästi

Esitys rajaa kotoutumistukea saavien mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun ja asettaa aikarajoitteita, jotka sulkevat monia kohderyhmiä koulutuksen ulkopuolelle. Kauhajoen kaupunki pitää tätä vastoin kotoutumisen tavoitteita.

Esityksen seurauksena erityisesti seuraavat ryhmät vaarantuvat:

- koti- ja perhevapailta palaavat
- ikääntyneet maahanmuuttajat
- luku- ja kirjoitustaidoltaan heikot
- henkilöt, joilla on tarve yksilöllisille ja joustaville koulutuspoluille

Myös ehdotus aikuisten perusopetuksen alle 30 vuoden ikärajasta kaventaa sivistyksellisiä oikeuksia ilman realistisia vaihtoehtoisia koulutuspolkuja.

3. Kuntien vastuu kasvaa samalla kun resursseja vähennetään

Esityksen mukaan kunnille jäisi vastuu kotoutumiskoulutuksen kokonaisuudesta, mutta samalla kuntien kotoutumiskorvauksia esitetään vähennettäväksi noin 30 miljoonalla eurolla valtakunnallisesti.

Kauhajoen kaupungin näkemyksen mukaan tämä johtaa tilanteeseen, jossa kunnat velvoitetaan hoitamaan tehtäviä ilman toimivia resursseja ja ilman kykyä hyödyntää alueellisesti toimivia, laadukkaita koulutuksen järjestäjiä.

Tämä lisää kustannuksia kunnissa ja kasvattaa eroja suurten kaupunkien ja pienempien paikkakuntien välillä.

4. Muutosten seuraukset ovat laajat ja pitkäaikaiset

Kauhajoen kaupunki on huolissaan siitä, että muutokset johtaisivat:

- koulutuksen ja osaamisen heikentymiseen maahanmuuttajaväestössä
- syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden riskin kasvuun
- vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnan supistumiseen tai loppumiseen
- alueellisen elinvoiman heikkenemiseen
- yhteiskunnallisen turvallisuuden ja koheesion heikkenemiseen

Kotoutumiskoulutuksen saavutettavuuden ja laadun heikentyminen näkyy kunnissa kustannuksina pitkällä aikavälillä.

5. Vaikuttavaa ja toimivaa koulutusta ei tule purkaa

Tutkimukset ja kokemukset osoittavat, että vapaan sivistystyön maahanmuuttajakoulutus on ollut tuloksellista ja kustannustehokasta. Kauhajoen kaupunki katsoo, että toimiva monituottajamalli ja vapaan sivistystyön joustavat koulutuspolut ovat olennainen osa suomalaista kotoutumisjärjestelmää.

Tämän toimivan kokonaisuuden purkaminen heikentäisi kotoutumista, eikä esityksessä ole esitetty toimivia vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Kauhajoen kaupungin esitykset säädösvalmisteluun:

Kauhajoen kaupunki esittää, että lakiluonnosta muutetaan seuraavasti:

1. Vapaan sivistystyön lakisääteinen kotoutumista tukeva koulutustehtävä tulee säilyttää.
2. Tehtävään kohdennettu valtionosuusrahoitus tulee säilyttää oppilaitoksilla.
3. Kotoutujien mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun ei tule kaventaa.
4. Kotoutumiskoulutuksen monituottajamalli tulee säilyttää valtakunnallisesti.
5. Kotoutujille on turvattava mahdollisuus opiskella kotoutumistuella vapaan sivistystyön koulutuksissa.
6. Aikuisten perusopetukseen ei tule asettaa ikärajaa alkuvaiheen opiskeluun; mikäli ikäraja katsotaan välttämättömäksi, sen tulee koskea vain päättövaihetta.
7. Kunnille tulee turvata tosiasialliset resurssit lakisääteisten kotoutumistehtävien hoitamiseen.
8. Luku- ja kirjoitustaidon koulutus tulee säilyttää vapaan sivistystyön tehtävänä, koska se on ensisijaisesti perus- ja kansalaistaito, ei työvoimapolitiittinen kysymys.

Yhteenveto

Kauhajoen kaupunki katsoo, että luonnoksessa esitetyt muutokset heikentäisivät kotoutujien koulutus- ja työllistymisedellytyksiä, lisäävät kuntien kuormitusta ja heikentäisivät toimivien oppilaitosten toimintaedellytyksiä. Esitys edellyttää merkittävää jatkovalmistelua ennen etenemistä eduskuntaan.

Kauhajoen kaupunki

Lari Marjamäki, kasvatus- ja opetusjohtaja

Marjamäki Lari
Kauhajoen kaupunki